

נראדה אור

פרשת דברים - הזון תשפ"ב
גליון קכט שנה ג
מאד רבתיק מלעכוויטש קוידענע

{ שניני אור }

מיום השבת נכנסים אנו לתשעה באב, תקותנו שהשנה כבר לא נצטרך לצום ולהתאבל, אך תפקידנו כעת להתבונן במהות האבלות באופן שלא יגרע משמחת יום השבת.

אחד משלש עשרה העיקרים הוא האמונה בביאת המשיח והציפייה לביאתו, צפית לישועה היא השאלות שישאל כל אחד מאיתנו לאחר אריכות ימים ושנים, כי לישועתך קוינו כל היום - אומרים אנו בכל תפלה, תפקיד היהודי לצפות ולהשתוקק לגילוי כבודו יתברך בעולם, בתקוה וציפייה זו התחזקו בני עמנו במשך כל הדורות.

מעשיה נאה שמעתי השבוע כאשר באו להרה"ק הרמ"מ מלעלוב זי"ע ואמרו לו שרוסיה מאימת להשליך פצצת אטום על ארה"ב, ואילו ארה"ב מצהירה כי במקרה כזה לא תהסס אף היא להשליך פצצת אטום על רוסיה, נענה הרמ"מ ואמר: איז וואס וועט זיין [אז מה יאה] - ואחרי ככלות הכל לבדו ימלך נורא.

הוסיף מספר המעשה מהרהורי לבו: לומר את הדברים אינה חכמה גדולה, אך אם זו התגובה הספונטנית לידיעה מרעישה שכזו, זאת אומרת שזהו מה שישב בעומק לבו... יום תשעה באב - יום שכולו געגועים להשם יתברך, הקינות המתארות את צרות ישראל באותו זמן - מבאר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א, עיקר מטרם להבין לנו את גודל הריחוק שנוצר, להביא בנו כאב על כך ולהתעורר על ידי זה בגעגוע עצום לקריבה מחדשת אליה אנו מצפים תמיד.

איכה ישבה בדרך - ירמיה הנביא אינו מתפעל דווקא מהבדידות וקושי הגלות - מבאר אדמו"ר שליט"א (עין תחלת דברות קודש בגליון זה), התפעלותו גדולה מהצורה בה יושבים ישראל ומבכים את היותם בדרך, איש נכרי כי יבוא עליו חורבן יעסוק הוא אך בכאב האבדן - מה שהיה ואיננו, לא כן איש יהודי שמבכה את החורבן מתוך געגוע עמוק להתקרב שוב, הביטו וראו איכה ישבה בדרך.

בכך מתבארים דברי הגמ' בקש רבי לעקור תשעה באב שחל בשבת, יום השבת כל כולו תשוקה וגעגועים לא-ל-חי, לא געגוע מתוך מרירות אלא אדרבה מתוך הרגשת נועם קרבת אלקים, בקש רבי שגעגוע זה יפסור אותנו כבר מאבילות תשעה באב שיעקר מטרחה לעורר בנו געגוע לאבינו מתוך כאב הריחוק.

כמה רחוקים אנחנו, לא יודעים ולא מרגישים, אך הבורא יתברך בכל זאת מצפה למעט געגוע מצידנו כדי להשיב שכנינו בתוכנו, שרק לא נברח במרוץ - התבטא אדמו"ר שליט"א בשבת שעברה, מעט חיזוק, מעט געגוע כבר זוכים אנו לאור עולם.

{ זברות קודש }

דבקות ישראל ביוצרים בהשכנת הגלות

מעולם לא נפרד הבורא יתברך ח"ו מעמו ישראל ואין ריחוק הגלות אלא למראית עין.

ה' אלקי אבותיכם יוסף עליכם וגו', איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם (א, כא-כב).

איכה - היאך יתכן כדבר הזה

איתא במדרש (איכ"ר א, א) אמר ר' לוי משל למטרונה שהיו לה שלשה שושבינין, אחד ראה אותה בשלוחה אחד ראה אותה בפחותה ואחד ראה אותה בנוולה. כך משה ראה את ישראל בכבודם ושלותם ואמר 'איכה אשא לבדי', ישעיהו ראה אותם בפחותתם ואמר (ישעיהו א, כא) 'איכה היתה לזונה', ירמיהו ראה אותם בנוולם ואמר (איכה א, א) 'איכה ישבה בדרך'.

הנה לשון איכה מורה על דבר פלא שאינו מובן בשכל כאומר היאך יתכן שאירע כדבר הזה, זהו כוונת המדרש כי שלשה מצבים אלו של ישראל הם כדבר פלא ולכן נאמר עליהם איכה. משה רבינו ע"ה ראה אותם ברום מעלתם בהיותם במדבר בדבקות בהשם יתברך במעלה נשגבה מאד ואמר על זה לשון איכה, כי הוא למעלה מהשגת שכל אנושי שיבואו קרוצי חומר למדרגה זו של דבקות בהשם יתברך. ישעיהו ראה אותם בפחותתם ואמר 'איכה היתה לזונה קריה נאמנה', כי הוא למעלה מהבנת אנוש היאך נפלו כ"כ אחר היותם במעלה נשגבה מאד.

אמנם מה שקונן ירמיהו 'איכה ישבה בדרך' צריך ביאור, כי אחר שכבר ראה אותם ישעיהו בפחותתם שוב אינו פלא כל כך שיבואו לשפלות גדולה ויראה אותם בניולם.

היאך יתכן שעזב ה' את עמו

ואפשר כי איכה שאמר ירמיה אינו תמיהה על גודל השפלות והריחוק אלא היפך זה, היינו שמחד גיסא הלא נראה כי עזב ה' יתברך ח"ו את עמו ישראל. אמנם כאשר מתבוננים במצבם של ישראל בגלות ורואים שעדיין קיימת בלבם התעוררות קדושה ורצון לשוב ולהתקרב אליו יתברך, נראה מזה שודאי לא עזבם ה' אלקיהם, כי אילו היה נעזב מהם לגמרי ח"ו ודאי לא היה נותר בהם שום לחלוחית דקדושה. על כרחך שאף בזמן הגלות שנראה שכבר אין בוראם חפץ בהם, האמת שעדיין קרוב אליהם באהבה עצומה אלא שחשכת הגלות מסתירה גודל האהבה.

כדאיתא בעבודת ישראל (פר' מסעי) בשם הרה"ק מלובלין זי"ע בדברי הגמרא (מגילה ה:) בקש רבי לעקור תשעה באב שחל בשבת ואמר הואיל ונדחה ידחה, שעל ידי שחל בשבת בקש לעקרו על ידי גילוי פנימיות ענין הגלות שבאמת

גודל הגעגועים דייקא בעת החורבן

כן איתא בחז"ל (יומא נד.) שבשעה שישראל עושין רצונו של מקום היו הכרובים פניהם איש אל אחיו ובשעה שאין עושין רצונו של מקום פניהם לבית, ואמרו בגמרא (שם) בשעה שנכנסו נכרים להיכל ראו כרובים המעורין זה בזה, ולכאורה הוא פלא היאך בעת החורבן היו הכרובים באופן המורה על תוקף האהבה בין השם יתברך וכנסת ישראל.

ובאוהב ישראל (לשבת חזון) מבאר בשם המגיד זי"ע שהוא על דרך שני אוהבים הנצרכים להיפרד זה מזה לדרך רחוקה, שמתוך הריחוק שנעשה ביניהם מתעוררים בגעגועים עצומים איש אל אחיו. בדרך זו כביכול בשעה שנכנסו אויבים לבית המקדש טרם צאת בני ישראל לגלות הגורמת למראית עין ריחוק מהשם יתברך, התעוררו געגועים עצומים מהשם יתברך לישראל ומישראל לאביהם שבשמים. ובאהבה זו ניתן הכח בישראל להחזיק בדבקותם ביוצרים בכל תוקף חשכת הגלות. ומוסיף הרה"ק מאפסא ואומר שלכך שבת חזון גדולה במעלתה יותר מכל שבתות השנה, כי בה נתעורר גודל יחוד זה בין ישראל לאביהם שבשמים.

זהו ביאור הכתוב 'איכה ישבה בדרך העיר רבתי עם', 'העיר' מורה על התעוררות לב בני ישראל. על זה תמה ירמיהו 'איכה ישבה בדרך', היאך יתכן לומר שישראל נפרדו מהשם יתברך ויושבים בדרך, כאשר רואים אנחנו כי 'העיר רבתי עם', שעדיין קיימת בלבם התעוררות ותשוקה להידיבק בא-ל חי וחשק ללימוד התורה וקיום המצוות. על כרחך שבאמת אינה יושבת בדרך ח"ו כי אין הגלות אלא למראית עין, אבל בבתי גואי לא נעשה שום חורבן והכל עומד על מכונו בדבקות ובאהבה כבזמן שהיה ביהמ"ק קיים.

«המשך בעמוד הבא»

עין ה' לישראל ועין ישראל לה'

בזה יתבאר מדרש פליאה המובא בספה"ק (עי' עיר דוד אות תקצג) הרוצה לידע שפינחס הוא אליהו יראה מ'אלה הדברים'. דאיתא בבני יששכר (חודש תמוז אב, מאמר א אות ד) פינחס אליהו גימטריא עין עין, והביאור בזה ע"פ מה דאיתא בארז"ל שבזמן הזה בחינת עינים בגלות כמאמר הכתוב (איכה א, טו) 'עני עיני יורדה מים', ונתעורר ביותר ענין הגלות בחודשי תמוז אב שכנגד שתי עינים.

הענין בזה כי עין האחד מורה על אשר הבורא יתברך משתוקק ומצפה לעם קרובו, כמאמר הכתוב (תהלים לג, יח) 'הנה עין ה' אל יראי'. והשנית על תשוקת ישראל וציפיותם ליוצרים כמאמר הכתוב (שם קכג, ב) 'כעני עבדים אל יד אדונייהם וגו' כן עינינו אל ה' אלקינו'. בזמן שביהמ"ק היה קיים היו שתי העינים כתיקנם, ובבוא איש יהודי לבית המקדש נגלה לו השגחת הבורא יתברך ואהבתו אליו, ואף הוא נתעורר באהבה וגעגועים ליוצרו. כמאמר רז"ל (הגיגה ב) 'רָאָה' (שמות כג, יז) 'רָאָה', כדרך שבא לראות כן בא לראות. ועל זה אמרו (הגיגה טו) הסומא באחת מעיניו פטור מן הראיה, כי רק על ידי שתי בחינת עין ישיג התכלית הנרצה בבואו ליראות פני ה'.

ובענין זה הוא הסתר הגלות שאין נתגלה אהבת הקב"ה לישראל ואין איש ישראל מרגיש תשוקה לבוראו, ועל זה מורה פינחס אליהו גימטריא עין עין, כי בבוא אליהו מבשר הגאולה יתקנו שתי עינים ויתגלה שלמות אהבת השם יתברך לישראל ואהבת ישראל לאביהם שבשמים.

דביקות ישראל ביוצרים בכל זמן

איתא בנועם אלימלך בפרשתן עה"פ 'אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל', שיש למעלה עולם הנקרא כל ישראל שבו עומדים תמיד נשמות ישראל בתכלית השלמות כי אין מגיע שם פגם ופגע רע, ומקום זה הוא בחינת בתי גואי שעומדים נשמות ישראל בדבקות תמידית ביוצרים ללא שום הסתר ומחיצה.

בזה יתבאר דברי המדרש 'הרוצה לראות אליהו' שמבקש כבר עתה בזמן הגלות לראות בחינת אליהו שהוא תשוקת הבורא יתברך לעמו ותשוקת ישראל ליוצרים, 'סתכל באלה הדברים' כי בכתוב זה נרמז העולם הנקרא כל ישראל, המורה כי אף בחשכת הגלות בפנימיות קיימים בחינת עינים בשלמות ואין שום חורבן וריחוק, והמבקש ודורש קרבת יוצרו יכול לגלות אהבה זו אף טרם בוא רגלי מבשר, וביותר כי בזמן המקדש היה הקב"ה קרוב כביכול לעמו באופן תמידי בעבודת הכהנים והקרבת הקרבנות, ועתה שחסרנו כל אלה ודאי מתגברים געגועי כביכול לבניו אהוביו יותר ויותר מבזמן המקדש.

יעזור השם יתברך שכבר עתה לא נודקק להתאבל ולצום בתשעה באב, בטוחים אנחנו שמכל דברי הנביאים לא יפול שערה ארצה והכל יקוים במהרה, ובתקוה זו נתחזק בקושי הגלות כהולך בדרך ויש לו פת בסלו.

אמרו חז"ל (במדבר כב, ד) 'המתחיל במצוה אומרים לו גמור', והרי הבורא יתברך הוא המתחיל בתיקון העולם שנתן לנו כח לתקן, רבש"ע גלוי וידוע לפניך שכשל כח הסבל ואין בנו עוד כח לתקן כל הצריך תיקון ומי יודע אם לא נתקלקל יותר בקושי הגלות. לכן בקשתנו מהשם יתברך שיגמור בעדנו לתקן כל הטעון תיקון וללקט כל הצריך ללקט, ונזכה לבנין בית המקדש על ידי משיח צדקנו במהרה בימינו.

דברים - חזון ערב ת"ב תשע"ה, רעוא דרעיון

מאורי אור

עיקבתא דמשיחא

איטליא פרייסין וכדומה הלא גרוע ומקולקל ביותר ויותר. והנה מי שרוצה לחוס על גופו ונפשו יזהר בנפשו מאד שלא להיות מהטועים ומטעים. ויתפלל הרבה להש"ת שינצל מהטועים ומטעים, אך ישים לפיו מחסום ולא ידבר כלל מאלו הענינים, אך ידביק נפשו בתורה ועבודה ובספרי צדיקים אמיתים, ובפרט במאמרי אור ישראל וקדושו הבעש"ט זצלה"ה אשר הם מחיים ומאירים את הנפש. ויזהר בנפשו להכיר את מקומו, ולא לילך בגדולות ונפלאות ממנו, ובדיבוק חבירים המקשיבים לדבר אמת עונים ותמימים, וטוב לך בזה ובבא.

רבינו הגה"ק מוהר"ש מבראהין ז"ע, הנהגות למדרש פינחס (אות יב)

גדולי ישראל צריכים להתאחד לקרב פשוטי העם אל התורה והחזקתה

ידעתי כי אמרו רז"ל (כתובות קיא.) על פסוק (שיר השירים ב, ז) השבעתי, שלא ידחקו את הקץ ולא ירחיקו את הקץ. על כן צריך כל אחד ואחד לראות שלא ירחיק את הקץ ח"ו במעשיו, והעיקר תלוי בראשי ישראל, וכלשון רז"ל (ערובין מא.) גופא בתר רישא גריר. והנה איתא בווהר חדש (פרשת נח - וישלח את היונה) שאמר רבי אליעזר אין ישראל נגאלין אלא בתשובה ונצטער ר' עקיבא על זה, והשיב לו ר' אליעזר חייך דאי יחזרון בתשובה רישי כנישתא וכו' ע"ש. וחז"ל בגמרא (סנהדרין קיא.) גם כן רמזו לזה בלשונם, אחד מעיר מציל את כל העיר, היינו על ידי תשובה שלו. על כן העיקר שראשי ישראל יתאחדו ויתקרבו אל נקודת האמת ולהשגיח על זרע אמת לקרבם אל האמת והשלום, אמת זו תורה. וכמו שנמצא בתנא דבי אליהו זוטא (פ"ד) אין ישראל נגאלין לא מתוך הצער ולא מתוך השעבוד ולא מתוך הטלטול ולא מתוך הטרופ ולא מתוך הדוחק ולא מתוך שאין להם מזונות, אלא מתוך עשרה בני אדם שהן יושבים זה אצל זה ויהיה כל אחד מהם קורא ושונה עם חבירו וקולם נשמע.

וכאשר אליהו ז"ל המבשר העיד בעצמו שזה המצטרך להגאולה, וכאשר כבר התחילו כמה ראשי גדולי ישראל להשתדל בענין זה כן יוסיפו אומץ בזה, וכל ראשי וגדולי ישראל יתחזקו בזה, כל אחד ואחד לפי כחו. וכל המון ישראל יהיו כפופים ונכנעים לחכמי תורה, ולהתחזק להיות מתומכי תורה, על ידי זה יתקרב גאולתינו ופדות נפשנו ונזכה לביאת משיח צדקנו במהרה בימינו אמן.

רבינו הגה"ק מוהר"ש מבראהין ז"ע, שם אהרן (נלות תאולת. אות ד)

ע"י האחדות יהיה כח להחזיק בעיקבתא דמשיחא בשבת קודש בבוקר אחר קידוש אמר, האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים (מט, א), ואמר דיש שתי בחינות, קץ הימים זה בחינת חסד, וקץ הימים זה בחינת דין וחבלי משיח, והתיקון הוא להיות כל ישראל באסיפה ואגודה אחת בהתקשרות אמיתי נגד החטא של שנאת חנם שהיה בחרבן הבית. וזה שאמר יעקב האספו לשון אחדות והתקשרות, ואז ואגידה לשון המתקה, כמו שכתוב (דברים לג, ד) ממגד תבואות שמש. וכמו שדרשו חז"ל (עי' שבת פז.) על ותגיד לבני ישראל (שמות יט, א) דברים שמושכין לבו של אדם כאגדה. וזה ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים, בחינת חבלי משיח, בכח האסיפה ואגודה אחת יהיה לכם כח ואומץ לסבול כל אשר יקרא באחרית הימים, ודפח"ח.

אמרי יעקב (יהי תרע"ז)

להחזיק באמונה בכל הכוחות

מרח"ק מלעכוויטש ז"ע התבטא פעם ואמר: כי בדור שלפני ביאת המשיח יהיו צריכים להחזיק באמונה בשלשלאות של ברזל - 'אבער ווער עס וועט זיך האלטן וועט זיך דערהאלטן' [מי שיחזיק בכל הכח הוא יחזיק מעמד].

עצות להחזיק בעיקבתא דמשיחא

עוד אמר, קודם ביאת המשיח תתגבר מיות ואפיקורסות רח"ל בעולם. העצה לזה הוא להיזהר בשלשה דברים. א' לומר וזהר בכל יום, ואף אם אינו מבין מה שאומר. ב' לטהר את עצמו במקוה בכל פעם, כי מקוה מטהר המחשבה. ג' לנסוע לצדיקים, שכל דבריהם כגחלי אש להלהיב בלבבות בני ישראל אמונה ויראת שמים.

הלומד מכל אדם לעבודת ה' עי"ז יוכל להאיר חשכת הגלות

ולא זכיתי שתאמר יציאת מצרים בלילות (הגש"פ). 'זכית' הוא מלשון הזדככות היינו לא נזדככתי עדיין כל צרכי שאוכל לצאת מן המצר גם בזמן הגלות הדומה ללילה. 'עד שדרשה בן זומא', בן זומא הוא שאמר (אבות ד, א) 'איזהו חכם הלומד מכל אדם', היינו מכל בחינת אדם ואפילו השפל שבשפלים אפשר ללמוד דרך וליקח מוסר השכל לעבודתו ית', ואף מכל דבור ששומעים בשוק אפילו מעכו"ם יכולים להעיר אוזן וליקח לעצמו דרך לעבודת הש"ת כידוע, וכשילך אדם בזו הדרך, יזכה לצאת מן המצר גם בחשכת הגלות בזמן הזה הדומה ללילה.

מרח"ק אדמו"ר מוהר"א ז"ע

בקשת רחמים על בני על הנפיונות בעיקבתא דמשיחא

ויהיו רחמיך מתגוללים על עם קדשך (זמר הק' י"ה אכסוף). הנה נקט רבינו זקני ז"ע 'על עם קדשך' ולא אמר על עמך, נראה כונתו היינו שירחם על קדושת ישראל המתחלל בשליטת הרע ובהתגברות השקר ובטרדת הלב והמוח, וכמה וכמה מניעות שנתהו בעקבות משיחא עד אשר דבקה לעפר נפשינו. וזהו עיקר הרחמנות שעל ישראל.

רבינו הגה"ק מוהר"ש מבראהין ז"ע, עטרת שלום

דרך החסידות בעיקבתא דמשיחא

ידוע הספור מהבעש"ט הקדוש וכבר מובא באוצר החיים להגה"צ מקאמאנא ז"ל (פר' פקודי שיח. תצא קלד:), שהתפלל הבעש"ט הקדוש מנחה ביער והיה מכה ראשו באילן וצועק ובוכה צעקות משונות ובכיה רבה, ושאלו אותו תלמידיו על זה, והשיב שסמוך לימות המשיח יהיו רבנים כארבה לרוב, והם יעכבו את הגאולה.

ובספר אמרי קדוש להק' מסטרעליסק זצלה"ה (ענינים, קז) וכן בספר דברי דוד (מה) להק' רבי דוד משה מטשארטקוב זצלה"ה דברו מזה. ואין רצוני להאריך בזה, אך בא נא וראה רוח קדשם של חז"ל שאמרו בסנהדרין (דף צ"ז ע"א) 'ותהי האמת נעדרת' (ישעיה נט, טו) מלמד שנעשית עדרים עדרים והולכת לה, ראו ברוח קדשם מה שנעשה בימינו עקבתא דמשיחא.

אך רבינו הבעש"ט ראה ברוח קדשו כל החסרונות שישתלשל מדרך החדש שחידש, וראה ברוח קדשו כי בלא זה היה גרוע ומקולקל יותר, ראה נא במדינות שלא נגה עליהם אור הבעש"ט ותלמידיו הקדושים, כמו פרנציא

אך טוב לישראל

פנינים מתוך שיהת כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

'לחיים' לרגל יו"ד מרן אדמו"ר מוהרחה"ד זי"ע - ח' אב תש"פ

חבטה ומיד באו וראו שנפל והקימו אותו, כששאלו אותו מה אידע לא דיבר מאומה עד שהבינו שאוחז באמצע שמונה עשרה והמשיך בברכת ולירושלים עירך עד סיום התפלה.

עד כאן הנני זוכר בבירור אמנם זכור לי גם כמעט בבירור וכך זכרתי כל השנים, שאמר אח"כ שהיה לו ענין קשה קודם התפלה ושמענו אח"כ שקודם התפלה בא לפניו יהודי להזכיר את בנו שרוצה להנשא לבת נכר ל"ע, וענין זה נגע ללבו מאד עד שהתמוטט בתפלתו, מאז נחלש יותר ויותר ועד חודש ניסן עדיין ירד לביהמ"ד ומחודש ניסן כבר לא ירד עד להסתלקותו.

הבט נא כמה טובים בני ישראל

זו היתה עבודתו לראות טובת כל אחד מישראל ולהיטיב לו, כפי שדיברנו אתמול שתפילותיו של מרע"ה נתנו כח בצדיקי הדורות להמתיק הדינים מעל בני ישראל. תקופה זו בה נמצאים אנו עתה אינה פשוטה ובייחוד יש לראות כעת רק את הטוב שבכל יהודי ומעלתו, כמסופר על הרה"ק מבארדיטשוב ששמע פעם כיצד מגיד מוכיח את ישראל על עוונותיהם, נעמד הרה"ק ואמר כביכול מוסר כלפי מעלה שיביטו כמה טובים בני ישראל.

שלשום השתתפתי בהספד על אשה צעירה ל"ע, אחד המספידים שאינו שייך לחוגי החסידים הוכיח את אברכי הכוללים בדברים קשים, ואמר שתמיד שומרים על סדרי הכולל מכיון שמפחדים שיירידי מהמשכורת, לכן בתקופה זו אשר מחמת המגיפה רח"ל אין משלמים כראוי לא שומרים על הסדרים, ישבו שם אברכי כוללים חשובים מאד וכאב לי מאד מה שדיבר, לכן כאשר דיברתי אחריו אמרתי שבאמת יש בכל אחד רצון לעשות רצונו יתברך ולהגות בתורתו.

אמנם לא רציתי לומר ממש מהיפך מדבריו, אבל באמת האם יש אפילו אברך אחד שבה ללמוד בגלל הכסף, הלא כל אברך יכול להרויח הרבה יותר אם יצא לעבוד, אלא ודאי אברכים באים לכולל מתוך אהבת תורה, אמנם יתכן שפעמים אברך מפחד שיירידי לו מהמשכורת בה הוא קונה לחם וחלב ולכן הוא רץ בדרך לכולל, אבל עצם הלימוד בכולל הוא ודאי מתוך רצון להגות בתורת ה'.

חביבות התורה נראית בקושי התקופה

ביותר רואים בתקופה זו את חביבות התורה שיש לכולם כאשר מתאמצים ללמוד למרות הכל, אלא שלפעמים קשיי התקופה מונעים מלקיים סדרי הלימוד כרגיל, בפרט בציבור הליטאי שעדיין הכתות בת"ת סגורות והילדים נמצאים בבית, ממילא לפעמים מוכרחים להשאר בבית כדי לשמח את בני הבית ולכן סדרי הכולל חלשים יותר.

לאחר ההספד התקשר אלי אחד מהתלמידי חכמים שהיה בהספד והודה על דברי, ואמר שהדרשן הקודם שבר מאד את הציבור ובדברי הצלתי את המצב... עוד אמר שהיה זה בהשגחה פרטית שדיברתי אחריו, כי לפי התכנית אותו דרשן היה אמור לדבר אחרי אלא שהוא נעמד לדבר מיד אחרי הדרשן שקדם לו, והיה זה לטובה כי לולא זאת היו נשארים עם טעם דבריו של אותו דרשן...

בזה יש לעסוק בתקופה זו - לשמח יהודים - לראות את הטוב שבהם, ולהראות כביכול להשם יתברך כמה טובים הם, וכי היכן יש להקב"ה אומה שכזו המחזיקה מעמד בזמנים כאלו, וכפי שגם הבחורים עוסקים בתורה בשמחה, יעזור השם יתברך שזכות הצדיקים יגן עלינו שנתפטר מכל הענין ויהא אך רחמים וחסדים לכל ישראל.

ראה חלק הטוב שבכל יהודי

זקיני ז"ל היה מופלג מאד במדת עין טובה שלא ראה רע בהנהגת הבורא ואף לא אצל יהודים, כפי שעל חסרון הצניעות לא רצה לדבר על הענין עצמו רק על מה שהוא ניצל מענין זה. הוא היה במעלה עליונה בבחינת 'לא יגורך רע' (תהלים ה, ה), ונעשה בו ענין זה טבוע בנפשו, עד שהוא עצמו סבל מכך שלא ראה מעולם רע אצל אחרים, כל מהותו היתה לראות טוב ולרחם על כל יהודי.

הרבה ענינים שאתא בנועם אלימלך בענין זה ראו אצלו וכדאיאת בנועם אלימלך בסוף ליקוטי שושנה (ד"ה שחורה אני ונאווה) עה"פ (ויקרא ד, כב) 'אשר נשיא יחטא', שהצדיק בגודל מדרגתו אי אפשר לו להתחבר לבני אדם לעוררם בתשובה, רק על ידי שמוצא בעצמו איזה חטא ומתחרט על זה, מעורר ע"י זה אחרים בתשובה.

בדרך זו היתה עבודת זקיני שמשמים סובבו שידור דוקא במקום שיש בו הרבה אנשים פשוטים מאד, אף שמסתמא היו בעירו כמה עשרות תלמידי חכמים חסידים חשובים שרובם באו מפולין ועוד מקומות כדי לשמש ככלי קודש שוחטים ומלמדים וכדו', והם היו דבוקים מאד בו ז"ל. ברם המון העם היו אנשים פשוטים, הרבה מהם שומרי תורה ומצוות בתמימות והרבה מהם שאינם שומרי תו"מ. זקיני ז"ל השפיל עצמו לקרב ולרומם כל יהודי על ידי שהביט בכל אחד בעין טובה, כפי ששמעתי הרבה מיהודים שהיה רגיל לומר - זאל דער אייבישטער זעהן נאר די גוט'ס [שהשם יתברך יראה רק את הטוב].

פועל ישועות בכח ראיית הטוב

כפי שלכל צדיק יש את עבודתו המיוחדת כך אצל זקיני ז"ל, מלבד יגיעתו הגדולה בעניני קדושה ובכל עניני העבודה, היה מיוחד בעבודתו לפעול ישועות לישראל, על ידי שראה את הטוב שבכל אחד ונתמלא עליו רחמים, רבים היו צובאים על דלתותיו ונושעים על ידו בדבר ישועה ורחמים.

כפי ששמעתי מהרה"ג משה טורק (שליט"א) [זצ"ל] שהיה מנהל התלמוד תורה בתל אביב שבו למדתי, ופעם סיפר ברבים שהמחותן שלו היה גר כאן בב"ב והיה בא מעת לעת לזקיני ז"ל לאסוף כסף עבור נישואי ילדיו, וטרם נכנס אליו היה כותב קויטל, פעם אחת בקריאת הקויטל שאל אותו זקיני ז"ל מה שלום רעייתו ואמר שבה הכל בסדר, כאשר שב לביתו ראה שרעייתו אינה בבית ואמרו לו ילדיו שלא חשה בטוב ולקחו אותה לביה"ח, הוא נחרד מאד ונסע בחזרה לזקיני ז"ל שבירכו מקרב לבו שתבריא במהרה, וכך הוי.

מצטער בצערן של ישראל

כל צרת איש ישראל נגעו מאד ללבו, כפי שבחורף בשנתו האחרונה יום אחד לא חש בטוב ולא ירד לביהמ"ד לתפלת מנחה וערבית, בימים כתיקונם התפלל כל התפלות בביהמ"ד מלבד תפלת מנחה בערב ר"ח בשנותיו האחרונות, כי עד לשנותיו האחרונות נהג להתענות בערב ר"ח כל היום, ובשנותיו האחרונות התענה רק עד חצי היום והיה מתפלל מנחה גדולה בביתו וכן נהג ביום ה' דשובב"ם, כשהתענה אמר בתפלת מנחה 'עננו' הארון הנדפס בסידור 'שערי ציון' והיו זקוקים לעזור לו באמירתו - עכ"פ בשנותיו האחרונות. עכ"פ כאשר התפלל בביהמ"ד היתה תפלת שמונה עשרה נמשכת כרבע שעה והיה זה חידוש שלמרות שהמתפללים היו אנשים פשוטים המתינו בנחת עד שסיים תפלתו, וכאשר התפלל בביתו היתה תפלת שמונה עשרה נמשכת יותר, באותה תפלת מנחה בשנתו האחרונה שמעו לפתע קול

שמח ומרוצה תמיד בהנהגת הבורא

כ"ק זקיני ז"ל לא ראה בעיניו בעשרים שנותיו האחרונות וכבר לפני כן סבל בעיניו, אבל למרות זאת היה תמיד שמח ומרוצה במצבו ולא התאונן על חסרון בראייתו, כפי שכבר הזכרנו שבעת שחלשה ראייתו של מוח"ז מנאראל זצוק"ל והוקשה לו מאד במסירת שיעוריו, אמר לי פעם הנני מקנא בזקינך אשר למרות שלא ראה היה שרוי תמיד בשמחה כאילו לא הוא זה שאינו רואה.

הוא היה מופלא בקבלת דין שמים באהבה ובשמחה כמאמר הכתוב (תהלים נו, יא) 'בה' אהלל דבר באלקים אהלל דבר', כפי שמעידים יהודים על אשר התרחש בעת שאמי ע"ה נפטרה, היא היתה בתו הצעירה וחביבה עליו מאד ונפטרה בתענית אסתר, כאשר שבו מההלוייה כבר היה ליל פורים וזקיני נכנס לקריאת המגילה בשעה מאוחרת מאד, מנהגו היה לברך בעצמו על הקריאה ולקרוא שלשה או ארבעה פסוקים ראשונים, ואח"כ היה מורה לקרוא שוב מהתחלה כיון שלא ראה, ובאותה שנה היו ברכות המגילה והקריאה בהתלהבות כבכל שנה באופן שלא היה ניכר כלל שחזר עתה מהלויית בתו ל"ע.

מעולם לא בירכתי כלל שראיתי...

קריאת הפסוקים הראשונים במגילה בעת שלא ראה היתה מן הסתם כדרך שסיפר אאמו"ר זצ"ל, שפעם בחוה"מ סוכות כאשר עלה אדמו"ר לתורה התאמץ מאד לראות אותיות התורה כמנהגו תמיד ונשתהה זמן מה במאמציו עד שבירך, כאשר נכנסו אח"כ לסוכה שאל אותו אאמו"ר השווער מתאמץ כל כך לראות את האותיות בס"ת ומה הטעם בכך, ולא אמר לו בפירוש שאינו רואה כי היה אסור להזכיר זאת רק אמר בדרך שאלה שלכאורה המאמץ אינו עוזר.

שאל אותו זקיני - מיכאל האם מישוה נמצא עתה כאן בסוכה? אמר לו אאמו"ר שלא, אמר לו מרן וכפי שסיפר אאמו"ר היתה זו הפעם הראשונה שדיבר והודה על כך שאינו רואה - זה כבר קרוב לעשרים שנה שאינו רואה, אך הנה אנחנו כאן בסוכה - כאומר הרי לא אשקר בסוכה, האמן לי שמעולם לא בירכתי על התורה בלא שראיתי את האותיות. כנראה שגם קריאת פסוקי המגילה היו בדרך זו אלא שלמרות זאת לא הסתמך על ראייתו וציוה לקרוא שוב פסוקים אלו.

קבלת יסורים באהבה

כך היתה הנהגתו תמיד בשמחה ללא שום תרעומת על שאינו רואה, ואמנם בתפלות כמעט לא הפריע לו חוסר הראיה, תפלות כל השנה ידע בע"פ ואף תפלות הימים הק' ידע כמעט הכל בע"פ מלבד מעט עזרה שהיה זקוק באמירת הפיוטים, באמירת תהלים עמד מישוה לידו כדי להשגיח שאומר כראוי ולתקן כשנצרך, איני יודע כיצד היה בשנים המוקדמות יותר אבל בשנים שהנני זוכר היה ננצרך מעט לעזרה אמנם רוב התהלים היה שגור על לשונו.

בליל שבת אחר הסעודה נהג לומר שיר השירים, עד סוף פרק ד' היה שגור על לשונו ומשם היה זקוק מעט לעזרה, היה לומד בעצמו ובניו ואאמו"ר היו לומדים עמו, את הקויטלאך היה הגבאי מקריא לפניו, אבל האוירה שהשרה סביבו תמיד היתה שהוא רואה ומסתדר.

אמנם סבורני שמלבד מה שהיה מרוצה במצבו מתוך קבלת גזירת שמים באהבה, היה זה גם מתוך שמחה על שבחסרון הראייה נפטר מכל הנסיונות בשמירת עינים, כפי שפעם בעת שאמרו לפני שמצד הצניעות כיום אינו כפי שהיה פעם מיאן לדבר על המצב, רק נענה ואמר שמודה להשם יתברך שניטלה ממנו הראיה שאינו נצרך לראות דברים כאלו.

אספו לי חסידי...

שיחת חברים בדרכי רבותינו

יושבים הם החסידים ומתוועדים יחד באהבת חברים, מטכסים עצה כיצד לשבור את עביות הגוף הגשמי; כמה הוד ויופי יש להם לרנעים אלו, המסכות מוסרות, המחיצות נופלות והלוט מוסט. הנה מתגלית הנשמה ביופייה, נועם הנפש האלוקית, זיו רוחם של עובדי האלקים.

משמו של איתן אדוננו מרן מלעכוויטש זי"ע נשמע כי כאשר בני ישראל יושבים יחד ברחימו דליבאי ומטכסים עצה כיצד לשבור ליבם לפני השי"ת, אסיפה זו נחשבת כסעודת מצוה – כברית מילה, כמאמר הכתוב 'אספו לי חסידי כורתי בריתי עלי זבח' – כאשר חסידים מתאספים יחד כיצד לזבוח את היצר נחשב זה כברית מילה.

מה נאה לפתוח ב'סעודת מצוה' זו בימים אלו – ימי תשעת הימים בהם מקוננים אנו על חורבן פעמיים, נסב יחד עם אנשי אמנה לדון בדברים העומדים ברזמו של עולם בראי הזמן והתקופה, לא נשב עם האנשים ימים רבים, רק מפעם לפעם בעתות מזומנות כהכנה לזמנים נשגבים; כעת התאספו החסידים להתכונן ולהכין את ליבם לקראת יומא דהילולא רבא של רבינו הקדוש זי"ע בח' אב הבעל"ט.

מוסיף דן ואומר: רבים הם הסיפורים על ראיית רבינו אף בשנים בהם עיניו הגשמיות כבו, כי ידוע מה שסיפר מורנו הגה"ח רי"מ ארליך [הדברים נזכרים בשיחת קדשו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א – בלחיים לח' אב תש"פ – אשר נדפסו בגליון זה], ועוד כמה וכמה עובדות ועדויות של אנשים שזכו לראות זאת במו עיניהם.

גד שובר את שתיקתו העמוקה: כאשר נחשוב על המצב ששרר סביב רבינו, נחזה את גודל מידת השתוותו, יושב צדיק יסוד עולם ומסביבו אנשים

פשוטים שאינם יודעים ומכירים צדיק מה פועל, חושבים ש'מכוננת ישועות' הוא; באים, מזכירים עצמם לפניו, מקבלים על עצמם קבלה טובה ונושעים. ואילו את כל תוקף עבודתו עבד הוא בדד! ליל שבת קודש יושב הוא כשמסביבו יהום הסער, פטפוטים ודיבורים בעלמא מצד הנאספים שרידי חרב – אודים מוצלים מאש, ואילו הוא יושב בראש השולחן עורג להשי"ת בתנועת 'אכסוף נועם שבת' ששמע מוקנו רבינו אהרן קדוש ה' בקיודינוב בילדותו כאשר גדל על ברכיו.

זבולון: כמדומני שזו הנקודה אותה יכולים ומוכרחים אנו ללמוד מהאי צדיק וקדוש, אנחנו שזכינו וצמחנו בדור מבורך מלא מדע וחכמה, גם אנו לפעמים נקלעים למצבים ומקומות שונים בהם אנו מרגישים 'בדד' ללא תמיכה והערכה מהסביבה, נעלה את דמותו של רבינו שישב לילות שלמים ועסק לבדו בתורה ועבודה! לא ידעו לא יבינו בחשכה התהלכו לידו, ואילו הוא – כי אשב בחושך ה' אור לי, רבינו היה דוגמא חיה לאמרתו של הקדוש מקארלין 'שלא יהא ליבך חלוק על המקום' היינו על המקום בו נמצא הוא.

נחשון: ידועה לכל עדותו של בן אחרות – כ"ק אדמו"ר מנאראל שליט"א שהתאכסן בביתו בתקופת לימודו בארה"ק שרבינו לא נתן תנומה לעיניו כלל משך ליל שישי, ליל שבת ומוצאי שבת! כשכל אותו זמן ישב ועסק בתורה ועבודה ללא הרף! רק בער"ש היה פורש למנוחה מועטה לכבוד שב"ק, כך היה בשנותיו המוקדמות וכך עד ערוב ימיו כשבאפיסת כוחות עבד הוא את הבורא ית' במסירות נפש.

ראש החבורה: על מדרגותיו הנשגבות של רבינו שוחחנו כבר ונגענו בקצה קצהו, על ישועותיו הרבות שפעל למען אלפי ישראל, לא נוכל לפרטם כי רבים רבים הם. אנו חונכנו לאורו של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א וצריכים לבדוק ולחפש בעצמנו היכן ואיך יכולים ללמוד ולקחת מוסר והילוך לעבודתנו מהיום והלאה.

גד: אם אמרו חז"ל אין אדם עומד על דעת רבו עד ארבעים שנה, על אותו משקל ניתן לומר על רבינו, מי מלל ומי פלל בהסתלקותו לבית עולמו כי למעלה מארבעים שנים אח"כ יהיו עדת יהודים עובדי השי"ת ומבקשי דעת שישתוקקו בצמא לכל דיבור קדוש שאמר, לכל תנועה ששורר, אין זה כי אם הנטיעה שנטע כאן במסירות נפש וללא כל שייכות למה שנראה בעיני בשר, רבינו חרש ונטע בעמל ויגיעה, ללא שום התייחסות לתוצאות בשעת מעשה, והנה מבטיים אנו סביבנו – חבריא מפוארת של בחורים ואברכים החפצים לעשות רצונו באמת ובתמים.

זבולון: בהאי יומא דהילולא רבא, ערב יום שריפת בית מקדשנו, נתאחד כולנו ונקלוט מעט מאורו היורד להאיר כאן ביומא הגדול, נזכור כי כולנו בין איש אחד נחנו, נבקש ונתחנן מבורא עולם על אבותינו ועלינו, שנוכל להמשיך לחיות כאן בעולם שפל זה כפי שאבותינו ורבותינו חיו. רבש"ע! על בנינו ועל דורותינו, עשה למען אוהביך שוכני עפר ובנינו ימשיכו ללכת בדרכי ה' נטעי נאמנים.

יזכור אהבתם, ויחיה זרעם,

שלא תאבד שארית יעקב...

אידן, האטס געפויילט אלס גוט!

גד: ראש החבורה בדברי פתיחתו הזכיר את מאמרו של הלעכוויטש'ער על הפסוק אספו לי חסידי, ראשית, הלוואי ואכן מטרות אסיפה זו תעלה בידנו, הלא שבירת הלב להשי"ת מדרגה גבוהה היא, ולא כל אחד זוכה לכך.

דן: צודק אתה גד, מדרגה גבוהה היא, מרן אדמו"ר שליט"א מציין תמיד שאצל זקנו – רבינו הקדוש תמיד היה אפשר להרגיש את שברון לבו על מיעוט עבודתו, ועל אף שהמדובר היה באיש אלקים קדוש אשר המשיך ישועות

ורפואות אלפיי ישראל, כפי שהתבטא אחד מן האנשים הפשוטים - 'פוער' שהסתופפו בצלו - 'די רבי איז ווי גאט, וואס ער זאגט ווערט... - הרבי, כאלקים הוא מה שהוציא מפיו כך היה!...'

זבולון: הזכרת את האנשים הפשוטים. הרה"ח ר' משה חיים בקמייסטר הי"ו מספר כי היתה אשה אלמנה שבורת לב אשר דעת בנה נטרפה עליו בעת שאביז נהרג, האב נהרג בתאונת עבודה בעת שעבד אצל אחיו בעבודת כפיים, והבן האומלל היה רץ כל יום אל רבינו יחד עם אמו ומבקש שרבינו הקדוש יקלל את דודו שימות... כך מדי יום ביומו! רבינו מקבלם בסבר פנים יפות וממלמל לעצמו שכל הגויים ימותו ויהיה לו רפואה שלמה, שבור לב זה כשהיה שומע שרבינו מזכיר תיבת 'מיתה' הלך הביתה שמח וטוב לב, כך במשך שנים רבות מדי יום ביומו, בני ביתו של רבינו זוכרים עד היום את שם האם ובנה...

נחשון: נסחפנו בדיבורים על האנשים הפשוטים שהסתובבו אצל רבינו, אך אכן משיחו ושיגו עם האנשים הפשוטים ניתן לראות את גודל מידת ההשתוות שהיתה לו. הוא היה אומר עה"פ בפרשת וירא 'ויאמר אבימלך הנה ארצי לפניך בטוב בעיניך שב', כי פסוק זה רומז הוא על השי"ת – אבי מלך שאומר לאדם הנה ארצי לפניך, הנה נתתי לך את הארציות – 'הארץ נתן לבני אדם', בטוב בעיניך שב, הטוב הנראה לעינינו, צרכיך הגשמיים יהיו בבחינת שב ואל תעשה, תסתפק במה שיש בידך מצרכיך הגשמיים, ואף אם חסר דבר מה – לא יגרע זאת מעבודתך.

הדברים מפליאים אומר דן: כידוע לכל היה מרן סגי נהור ל"ע בח"י שנותיו האחרונות, בשנים אלו המשיך רבינו את עבודתו בקודש ללא שום שינוי! ללא נמיכות רוח או שברון לב על מצבו הגשמי, את שברון ליבו מסר הוא להשי"ת – מזבח אבנה בשברון ליבי, כ"ק אדמו"ר מ'תולדות אברהם יצחק שליט"א שח לכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א כי התלווה לאביו – כ"ק אדמו"ר מ'תולדות אהרן' לצוק"ל בעת שבא לחלות פני קדשו של רבינו, לאחר שיצא מן הקודש בתום שיחה מעמיקה וארוכה בתורה ועבודה, אמר אחד המלווים לאדמו"ר מתולדות אהרן כי רבינו אינו רואה בעיניו, ויפג לב האדמו"ר מלהאמין, באמרו כי לא היה ניכר על רבינו מאומה – לא בחדוות רוחו ולא בשיחו ושיגו, והדברים נוראים!

זבולון: רבים הם הסיפורים המסופרים על זה וידועים לכל הם, דן הזכיר שאת שברון ליבו מסר הוא להשי"ת, עה"פ בפרשת ויקרא 'אדם כי יקריב מכם קרבן לה' אמר רבינו כי אדם ר"ת אברהם דוד משה, אברהם אמר ואנוכי עפר ואפר, דוד אמר ואנוכי תולעת ולא איש, משה אמר מי אנוכי, כי יש לו לאדם לעמול לגעת במדרגת הענוה של שלושת אבות העולם אלו ועל ידי כך יקריב עצמו קרבן לה', אכן – מזבח אבנה בשברון ליבי.

נחשון: עוז וחדוה במקומו, על תקופת חייו זו של רבינו ניתן להסמיק את מאמר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בשם הרה"ק ר' פינחס בעל ה'פנים יפות' בטעם כיסוי העינים בקריאת שמע, כי ככל שמכסים את העינים הגשמיות כך יתגלו עיני הרוח של האדם. רבינו כל ימיו נהג במידה זו של 'טוב בעיניך – שב', הטוב הגשמי הנראה והנגלה טפל ונמאס היה, לא הקדיש לכך אפילו משהו של תשומת לב, על כן כשעיניו הגשמיות כובו, האירו עיניו הרוחניות באור מבהיק.